

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Eerste Kamer der Staten Generaal
t.a.v. de vaste commissie voor Financiën
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Directie Directe Belastingen

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2017-0000076160

Uw brief (kenmerk)
160344.05u

Datum 13 april 2017

Betreft Toezegging T02398 Pensioen in eigen beheer - verschil tussen bepaald elders verzekerd deel en onbepaald elders verzekerd deel

Geachte voorzitter,

Naar aanleiding van mijn brief van 10 februari 2017¹ over het verschil tussen een bepaald en een onbepaald elders verzekerd deel bij een pensioen in eigen beheer (PEB) zijn in de brief van de vaste commissie van Financiën van 16 maart 2017² enige nadere vragen gesteld door de leden van de fractie van de VVD. De leden van de fractie van het CDA sluiten zich bij deze vragen aan. In deze brief ga ik in op deze vragen.

Voordat ik hierop inga, hecht ik er echter aan eerst twee blijkens uw brief bestaande misverstanden weg te nemen. In de eerste plaats merken de leden van de genoemde fracties op dat mijn standpunt over de coulancetermijn ertoe leidt dat de waardeoverdracht door de verzekeraar aan de pensioenuitvoerder van een PEB binnen de coulanceperiode in het meest ongunstige tijdsgewricht wordt geforceerd gelet op de huidige lage rentestand. Het klopt dat een overgang van een verplichting ingevolge een elders verzekerd deel van een PEB naar het eigenbeheerlichaam niet meer zonder fiscale consequenties mogelijk is na het einde van de coulanceperiode. Het is echter niet zo dat de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen tot een dergelijke overgang zou dwingen. Dit is een vrije keuze van de directeur-grotaandeelhouder (dga). De dga kan er ook voor kiezen om de uitvoering van dit deel van de PEB-aanspraak definitief bij de externe verzekeraar te laten. Aanleiding hiervoor zou kunnen zijn het gegarandeerd hoge rendement dat eventueel met de externe verzekeraar is overeengekomen of de grotere zekerheid dat op de pensioeningangsdatum een adequate pensioenvoorziening aanwezig is. Bij een dergelijke keuze doen de genoemde nadelige financiële consequenties zich niet voor.

¹ Kamerstukken I 2016/17, 34 555, C.

² Brief van 16 maart 2017 (nog niet als Kamerstuk gepubliceerd), vindplaats:

https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20170316/brief_aan_de_staatssecretaris_van/document3/f=/vkcof93gl4sm.pdf

In de tweede plaats lijken de leden van deze fracties geen onderscheid te maken tussen de verschillende rollen die een vennootschap kan hebben. Ook ingeval de vennootschap die de pensioentoezegging heeft gedaan (de werkgever-bv) zelf als verzekeraar van (een deel van) de pensioenregeling optreedt (de situatie waarvan de genoemde leden in de brief uitgaan), dient onderscheid te worden gemaakt tussen de rol van werkgever en de rol van verzekeraar/uitvoerder. Daarnaast dient onderscheid te worden gemaakt tussen de situatie van een dekkingspolis en de situatie van een gesplitste uitvoering van een pensioenregeling. De pensioenverplichting jegens de dga staat slechts op de passiefzijde van de balans van de werkgever-bv (het eigenbeheerlichaam), voor zover het eigenbeheerlichaam als verzekeraar/uitvoerder van de pensioenregeling optreedt. In de memorie van antwoord in de Eerste Kamer heb ik toegelicht dat bij een onbepaald elders verzekerd deel van een PEB twee vormgevingen mogelijk zijn. De eerste is een dekkingspolis (die in de praktijk zelden voorkomt) en de tweede een gesplitste uitvoering van de pensioentoezegging (de in de praktijk gebruikelijke vorm). Bij een dekkingspolis is sprake van een verplichting van de verzekeringsmaatschappij tegenover het eigenbeheerlichaam. In dat geval staat op de balans van het eigenbeheerlichaam de volledige waarde van de pensioenverplichting op de passiefzijde van de balans en komt de waarde van de dekkingspolis hierop niet in mindering, maar staat deze als vermogensbestanddeel van het eigenbeheerlichaam op de actiefzijde van de balans. Ingeval er sprake is van een gesplitste uitvoering van de pensioentoezegging kan de dga de verzekeringsmaatschappij rechtstreeks aanspreken op nakoming van de verplichting en is derhalve niet alleen sprake van een rechtsbetrekking inzake de uitvoering van de pensioenregeling tussen de dga en het eigenbeheerlichaam, maar ook tussen de dga en de verzekeringsmaatschappij. In de situatie van een gesplitste uitvoering van de pensioentoezegging komt de waarde van de polis wel in mindering op de verplichting die het eigenbeheerlichaam op de passiefzijde van de balans opneemt.

Dan ga ik nu in op de gestelde vragen. Hierbij onderscheiden de leden van de fracties van de VVD en het CDA twee situaties. In beide door de leden geschetste gevallen wordt de pensioenopbouw in eigen beheer conform de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen voor het einde van de coulanceperiode beëindigd. In de eerste situatie gaan de genoemde leden ervan uit dat de premiebetaling aan de verzekeraar voor het elders verzekerde onbepaalde gedeelte wordt stopgezet (situatie 1). In de tweede situatie wordt deze premiebetaling volgens deze leden voortgezet zoals was overeengekomen met de verzekeraar (situatie 2).

De leden van de genoemde fracties vragen allereerst of hun conclusie juist is dat in beide situaties de pensioenovereenkomst tussen de werkgever-bv en de dga niet wijzigt, maar alleen de omvang van de pensioenaanspraken in eigen beheer zijn gefixeerd (afgezien van oprenting). Verder vragen deze leden of zodoende nog steeds sprake is van een eindloon- of middelloonregeling zoals bedoeld door de Belastingdienst in zijn brief van 16 april 2004.³

De conclusie van de leden van de fracties van de VVD en het CDA dat in beide situaties de pensioenovereenkomst tussen de dga en de werkgever-bv niet wijzigt is niet juist. Zowel in situatie 1 als situatie 2 moet de pensioentoezegging van de

³ <http://belastingdienstpensioensite.nl/04SRB012%20Brief%20VvV%20inzake%20CPP2003-1648.doc>.

werkgever-bv aan de dga worden aangepast. Als gevolg van de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen mag vanaf 1 april 2017, te verlengen met de coulancetermijn tot uiterlijk 1 juli 2017, geen pensioen meer bij een eigenbeheerlichaam worden opgebouwd of extra pensioenaanspraken alsnog in eigen beheer worden verzekerd. In beide situaties is dan ook aanpassing van de pensioenbrief nodig. Hierin moet worden vastgelegd dat geen verdere pensioenopbouw meer plaatsvindt bij het eigenbeheerlichaam. Wat er met het elders verzekerde deel gebeurt, is zoals gezegd ter keuze aan de dga. Hij kan ervoor kiezen de uitvoering van dat deel bij de externe verzekeraar te laten, maar hij kan er – onder de voorwaarde van stopzetting van verdere opbouw – ook voor kiezen de uitvoering vóór 1 juli 2017 over te laten gaan naar het eigenbeheerlichaam. Dat laatste moet dan uiteraard ook in de pensioenbrief worden vastgelegd.

Hierbij kan nog steeds sprake zijn van een eindloon- of middelloonregeling zoals bedoeld door de Belastingdienst in zijn brief van 16 april 2004. Zoals in mijn al aangehaalde brief van 10 februari 2017 is toegelicht ging het in die brief om de situatie dat de werkgever-bv aan de dga een eind- of middelloonpensioen heeft toegezegd dat gedeeltelijk wordt uitgevoerd door een professionele verzekeringsmaatschappij door middel van een op te bouwen pensioenkapitaal. Het van de professionele verzekeringsmaatschappij te ontvangen pensioen moet verplicht worden aangevuld door het eigenbeheerlichaam tot het door de werkgever-bv toegezegde pensioen. Indien hiervan sprake is, moet in de pensioenovereenkomst worden opgenomen dat de aanvulling door het eigenbeheerlichaam nooit meer mag zijn dan nodig is voor het voldoen aan de verplichting die dat lichaam op 1 juli 2017 had.

De leden van de fracties van de VVD en het CDA vragen verder of hun conclusie juist is dat in situatie 2 het enige effect van de voortgezette premiebetaling voor het elders verzekerde onbepaalde deel is dat de voorziening op de balans van het eigenbeheerlichaam jaarlijks afneemt met het bedrag waarmee het elders verzekerde kapitaal toeneemt door de premiebetaling aan de verzekeraar en of – zolang de voorziening op de balans van het eigenbeheerlichaam niet nul is – nog steeds sprake is van de situatie die wordt bedoeld in de brief van de Belastingdienst van 16 april 2004. De gevolgen van de voortgezette premiebetaling in situatie 2 zijn niet in zijn algemeenheid te geven. Allereerst is van belang of de voortgezette premiebetaling leidt tot voortgezette pensioenopbouw. Indien dit niet het geval is en er is nog steeds sprake van een eindloon- of middelloonregeling zoals bedoeld in de brief van de Belastingdienst van 16 april 2004 (voor het tot 1 april 2017, te verlengen met de coulancetermijn tot uiterlijk 1 juli 2017, toegezegde PEB), kan het bij de verzekeraar opgebouwde kapitaal op pensioeningangsdatum leiden tot een lagere aanvulling voor het eigenbeheerlichaam om aan de uiterlijk op 1 juli 2017 aanwezige verplichting te voldoen. In zoverre kan inderdaad sprake zijn van een afnemende verplichting van het eigenbeheerlichaam tegenover de dga. Of dit daadwerkelijk tot een lagere aanvulling voor het eigenbeheerlichaam leidt is echter mede afhankelijk van de hoogte van de pensioenuitkering die met het opgebouwde kapitaal op pensioeningangsdatum feitelijk kan worden aangekocht. Wellicht ten overvloede merk ik hierbij nog op dat, zoals hiervoor aangegeven, de aanvulling van het eigenbeheerlichaam nooit meer mag bedragen dan nodig is om te voldoen aan de uiterlijk op 1 juli 2017 bestaande verplichting voor het PEB.

De leden van de fracties van de VVD en het CDA vragen of het juist is dat de premievrije aanspraken van de dga die in zijn geheel zijn opgebouwd voor afloop van de coulancetermijn zowel in situatie 1 als in situatie 2 in hun geheel onder de overgangsregeling vallen op grond waarvan het eigenbeheerlichaam een toegelaten verzekeraar is. Verder vragen deze leden of aanpassing van de pensioenovereenkomst tussen de dga en de werkgever-bv en de verzekeringsovereenkomst tussen werkgever-bv en de verzekeraar dan ook niet noodzakelijk zijn. Op grond van het in artikel 38n, eerste lid, van de Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964) opgenomen overgangsrecht blijft een eigenbeheerlichaam een toegelaten verzekeraar voor pensioenaanspraken die zijn opgebouwd tot het moment dat de coulancetermijn afloopt. Deze bepaling is van toepassing op pensioenaanspraken in eigen beheer waarvan een eigenbeheerlichaam als verzekeraar optreedt. Voor het deel van het pensioen dat uiterlijk op 1 juli 2017 nog is verzekerd bij een professionele verzekeringsmaatschappij geldt dat overgangsrecht derhalve niet. Ook artikel 38b van de Wet LB 1964 is op dergelijke situaties niet van toepassing. Op grond van de nieuwe tekst van artikel 38b van de Wet LB 1964 biedt dat artikel uitsluitend overgangsrecht met betrekking tot een wijziging van de begrenzings, bedoeld in artikel 18, derde lid, van de Wet LB 1964.⁴ Zowel in situatie 1 als in situatie 2 blijft het eigenbeheerlichaam derhalve alleen een toegelaten aanbieder voor de tot het einde van de coulancetermijn opgebouwde pensioenaanspraken waarvan het eigenbeheerlichaam als verzekeraar optreedt. Voor het deel van het pensioen dat op dat moment is ondergebracht bij en verzekerd is door de professionele verzekeringsmaatschappij geldt het overgangsrecht niet. Een eigenbeheerlichaam in de zin van artikel 19a, eerste lid, onderdelen d en e, van de Wet LB 1964, zoals dat luidde op 31 december 2016, is vanaf 1 april 2017, te verlengen met de coulancetermijn tot uiterlijk 1 juli 2017, geen toegelaten verzekeraar meer voor het bij het einde van de coulancetermijn niet in eigen beheer verzekerde pensioen. Zoals hiervoor reeds toegelicht moet de pensioentoezegging van de werkgever-bv aan de dga daarom worden aangepast als gevolg van de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen.

Indien sprake is van een onbepaald elders verzekerd deel bij het PEB zal vrijwel nooit sprake zijn van een verzekeringsovereenkomst tussen de werkgever-bv en de verzekeraar. Van een verzekeringsovereenkomst tussen de werkgever-bv en de verzekeraar is namelijk alleen sprake bij een dekkingspolis.⁵ Een dergelijke dekkingspolis komt in de praktijk echter zelden voor. De situatie die in de praktijk gebruikelijk is bij een onbepaald elders verzekerd deel is dat sprake is van een gesplitste uitvoering van de pensioentoezegging. In dat geval is, zoals ook toegelicht in de memorie van antwoord,⁶ de bv niet de begunstigde van de verzekeringsovereenkomst, maar de dga. Deze (pensioen)verzekeringsovereenkomst tussen de dga en de verzekeringsmaatschappij hoeft niet te worden aangepast als gevolg van de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige

⁴ Bij de in artikel 18, derde lid, van de Wet LB 1964 bedoelde begrenzings gaat het om de voor de pensioenopbouw of de pensioenpremie geldende fiscale maxima.

⁵ In dat geval ontvangt de bv het bij de verzekeringsmaatschappij opgebouwde kapitaal op de pensioeningangsdatum en voldoet hieruit (een deel van) het toegezegde pensioen. Er is dan sprake van herverzekering door de bv van een (deel van de) door de bv aan de dga gedane toezegging (dekkingspolis). In dat geval is geen sprake van een verplichting van de verzekeringsmaatschappij tegenover de dga, maar uitsluitend van de verzekeringsmaatschappij tegenover de bv en van de bv tegenover de dga.

⁶ Kamerstukken I 2016/17, 34 552, E.

fiscale pensioenmaatregelen, maar kan ongewijzigd doorlopen, zolang de overeenkomst binnen de begrenzingsen, bedoeld in artikel 18, derde lid, van de Wet LB 1964, blijft. Het kapitaal uit de betreffende polis kan echter niet meer op expiratiedatum worden overgedragen van de professionele verzekeraar naar het eigenbeheerlichaam.

Verder vragen de leden van de genoemde fracties waarop ik baseer dat de inhoud van de pensioenregeling zodanig moet worden aangepast dat geen overgang van de elders verzekerde pensioenaanspraak naar een eigenbeheerlichaam kan plaatsvinden na het verlopen van de coulancetermijn. Verder vragen deze leden waarop ik baseer dat bij een waardeoverdracht na afloop van de coulanceperiode sprake is van een verboden handeling als bedoeld in artikel 19b, tweede lid, van de Wet LB 1964. Volgens deze leden is geen sprake van het overgaan van een verplichting ingevolge een pensioenregeling, maar uitsluitend van de overgang van de verplichtingen die de verzekeraar heeft uit hoofde van de verzekeringsovereenkomst.

Mijn hiervoor genoemde standpunten baseer ik op de tekst van de artikelen 19b en 38n van de Wet LB 1964. Op grond van artikel 19b, tweede lid, van de Wet LB 1964 wordt een verplichting ingevolge een pensioenregeling die geheel of gedeeltelijk overgaat op een andere verzekeraar geacht te worden afgekocht. Dit is slechts anders ingeval de overgang van de genoemde verplichting plaatsvindt naar een toegelaten verzekeraar. Een eigenbeheerlichaam is, behoudens het in artikel 38n van de Wet LB 1964 opgenomen overgangsrecht, na afloop van de coulancetermijn geen toegelaten verzekeraar meer. Omdat het elders verzekerde deel van de aanspraak geen aanspraak is als bedoeld in artikel 38n, eerste lid, van de Wet LB 1964, is het in die bepaling opgenomen overgangsrecht echter niet van toepassing. Het eigenbeheerlichaam blijft uitsluitend een toegelaten verzekeraar voor de aanspraken die aan het eind van de coulancetermijn bij een eigenbeheerlichaam zijn ondergebracht en niet voor de aanspraken die ook na afloop van de coulancetermijn nog elders bij een professionele verzekeraar zijn ondergebracht.

Zoals ik in de nota naar aanleiding van het verslag⁷ heb aangegeven is voor de vraag of sprake is van een overgang in de zin van artikel 19b, tweede lid, van de Wet LB 1964 van belang of sprake is van een overgang van verplichtingen (die zijn verbonden aan het optreden als uitvoerder van de pensioenregeling) van de ene pensioenuitvoerder naar de andere pensioenuitvoerder. Dat de verplichtingen die voortvloeien uit de pensioentoezegging bij de werkgever blijven, is niet van belang voor de vraag of sprake is van een overgang als bedoeld in genoemd artikel 19b, tweede lid, van de Wet LB 1964. Hieruit volgt dan ook dat bij een gesplitste uitvoering van de pensioentoezegging sprake is van een dergelijke overgang als de professionele verzekeraar het bij hem verzekerde deel van de pensioenaanspraak overdraagt naar het eigenbeheerlichaam. Op dat moment neemt het eigenbeheerlichaam namelijk een extra pensioenverplichting op zich tegen de ontvangst van de overdrachtswaarde.

Bij de dekkingspolis – waar inderdaad de volledige pensioenverplichting bij het eigenbeheerlichaam ligt die deze verplichting herverzekerd heeft bij een professionele verzekeraar – is geen sprake van een dergelijke overgang omdat

⁷ Kamerstukken I 2016/17, 34 552, G, blz. 32.

dan slechts uitkering plaatsvindt⁸ van het verzekerde kapitaal aan het eigenbeheerlichaam. De uitvoerder van het pensioen verandert in dat geval niet, dit is en blijft het eigenbeheerlichaam. Alleen de dekking voor de pensioenverplichting wijzigt van (gedeeltelijk) verzekerd op de polis bij de professionele verzekeraar naar volledig afhankelijk van de bezittingen van het eigenbeheerlichaam.

Directie Directe Belastingen

Ons kenmerk
2017-0000076160

Tot slot geven de leden van de fracties van de VVD en het CDA aan het in verband met de in de praktijk bestaande onduidelijkheid wenselijk te vinden dat ik op korte termijn een reactie vraag van het Verbond van Verzekeraars om mijn standpunt nader uit te werken. Tijdens de parlementaire behandeling van de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen zijn de gevolgen van die wet voor een onbepaald elders verzekerd deel van het PEB uitvoerig aan de orde gekomen. De gevolgen hiervan zijn, juist om eventuele misverstanden en onduidelijkheden in de praktijk te voorkomen, uitgebreid toegelicht. Met de onderhavige brief heb ik eventueel nog resterende laatste onduidelijkheden weggenomen. Voor het vragen van een reactie van het Verbond van Verzekeraars ter nadere uitwerking van mijn standpunt zie ik dan ook geen aanleiding. Hier komt nog bij dat de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen als zodanig geen gevolgen heeft voor de overeenkomsten die verzekeraars (de achterban van het Verbond van Verzekeraars) hebben afgesloten. Verzekeringsovereenkomsten die in het kader van het PEB in gevallen van een gesplitste uitvoering van het pensioen met een verzekeringsmaatschappij zijn afgesloten, zoals bij een onbepaald elders verzekerd deel van een PEB, kunnen gewoon blijven doorlopen. Zoals ook tijdens de parlementaire behandeling is opgemerkt, worden in dat geval de nadelen die kleven aan een pensioen dat wordt opgebouwd in eigen beheer bovendien vermeden, hetgeen het kabinet alleen maar kan toejuichen.

Mijns inziens zijn met de tijdens het gehele wetgevingstraject – en met deze brief – gevoerde discussies over onbepaald en bepaald elders verzekerde delen van een PEB alle vragen beantwoord en eventueel nog bestaande onduidelijkheden verholpen.

Hoogachtend,

de Staatssecretaris van Financiën

Eric Wiebes

⁸ Deze uitkering kan te allen tijde, dus ook na 31 maart 2017, respectievelijk 30 juni 2017, plaatsvinden.